

Biodivers

Det elektrifierade landskapet

Biodiverse är en tidskrift från SLU Centrum för biologisk mångfald (CBM) vid Sveriges lantbruksuniversitet. Den utkommer med ca fyra nummer per år och tar upp aktuella ämnen och händelser inom svensk naturvård och internationell naturvårdsutveckling kopplat till biologisk mångfald.

ISSN:1401-5064

Ansvarig utgivare
Håkan Tunón, CBM

Redaktör, produktion och layout

Annika Borg, CBM
Box 7012
750 07 Uppsala
Tel 018-67 12 12

Gästredaktör

J-O Helldin, CBM

Redaktion

Annika Borg, Håkan Tunón,
Johnny de Jong

biodiverse@slu.se
www.biodiverse.se

Upplaga

6 200 ex

Tryck

Taberg Media Group, Taberg

Respektive författare står för innehållet i artiklarna.

SLU Centrum för biologisk mångfald

(CBM) bedriver forskning, utrednings- och kommunikationsverksamhet om relationen mellan biologisk mångfald och samhälle. CBM kombinerar forskning inom naturvetenskap, humaniora och samhällsvetenskap i ämnesöver-skridande projekt, vilket ger unika möjligheter att utveckla helhetskoncept för att förstå biologisk mångfald.

CBM är en del av Sveriges lantbruksuniversitet, SLU.

Foto: Annika Borg

Jevon och jag – två pessimister?

Om vi lärt oss något av historien är det att människans begär är svåra att tillfredsställa. Vi har en fantastisk förmåga att ständigt vilja ha mer. När resurserna hemma inte räcker söker vi dem allt längre bort, i fjärran länder eller varför inte fjärran planeter. Teknikfantaster framhåller att teknik ska lösa nutidens problem, exempelvis genom metoder att effektivare nyttja energin, resurserna och allt vad det nu kan vara. Men den nya tekniken kräver energi, ofta i form av elektricitet, och att producera och transportera den är därför en viktig fråga.

I detta nummer adresserar vi hur denna ökade elektrifiering av samhället riskerar att påverka biologisk mångfald. Elektrifieringen, den gröna omställningen, av samhället har av vissa kallats grön kolonialism då den vid fartblindhet och brist på eftertanke riskerar att gå ut över naturen, mångfalden och urfolks och andras traditionella livsstil och näringar. Vad är det för värden som vi sätter på spel i den guldruschliknande yran av omställning?

I mitten av 1800-talet formulerade den engelske ekonomen William Stanley Jevon en paradox: när teknisk utveckling leder till ökad resurs- och energieffektivitet, så ökar också konsumtionen av resursen i fråga. I vår tid kan det uttryckas som att den nya, innovativa teknologin för energieffektivisering riskerar att leda till ett ökat energibehov. När exempelvis lågenergi- och LED-lampor kom, så ökade användningen av fasadbelysningar och annat (vilket har lett till ökade problem med ljusföroreningar, se Biodiverse nr 3/2020). Men kommer då den ökade produktionen av elektricitet och energieffektiviseringen faktiskt att vara tillräckligt för att släcka svenskarnas begär? Och när ekonomin blir bättre i världen kommer behoven också att öka då fler och fler vill ha samma levnadsstandard som vi i globala väst redan har. Då ropas det på global rättvisa, och för att ge alla människor lika villkor krävs det att vi i väst minskar våra behov av energi och delar med oss av naturresurser... Ska man vara dystopisk så kan man konstatera att människan evolutionärt är en opportunistisk organism som alltid strävar efter att maximera sin konsumtion. I samband med middagsbjudningar användes förr det lite snusförnuftiga uttrycket "lite räcker – mycket går åt".

Ett annat talesätt handlar om "att rätta munnen efter matsäcken". Vi har en jord och det sätter gränserna på hur mycket resurser vi faktiskt kan förbruka.

Håkan Tunón,
föreståndare CBM